

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum vitium contrarietur virtuti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

nicatione concepta, quibus gaudium tranquillitatis opponitur. Idolorum autem seruitus, per quam bellum est gestum aduersus euangelium Dei, opponitur paci. Contra ueneficia autem, inimicitias, & contentiones, animositates, amulationes, & dissensiones opponuntur longanimitas ad sustinendum mala hominum, inter quos uiuimus, & ad curandum benignitas, & ad ignoscendum bonitas. Harelibus autem opponitur fides: inuidie mansuetudo: ebrietatibus & comestationibus continentia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod id quod procedit ab arbore contra naturam arboris, non dicitur esse fructus eius, sed magis corruptio quadam. Et quia uirtutum opera sunt connaturalia rationi, opera uero uitiorum sunt contra rationem; ideo opera uirtutum fructus dicuntur, non autem opera uitiorum.

Ca. 4. par. 4. inter med. & hanc.

AD SECUNDVM dicendum, quod bonum contingit uno modo, malum uero omnifariam, ut Dionysius dicit quarto capit. de Diu. no. Vnde & uni uirtuti plura uitia opponuntur: & propter hoc non est mirum, si plura ponantur opera carnis, quam fructus spiritus.

Incorp. art.

AD TERTIVM patet solutio ex dictis.

Super quest. septima secundam primam.

QVAESTIO LXXI.

De uitijs, & peccatis, in sex articulos diuisa.

IN titulo q. 71. & articulo aduer Nouicie, quod licet tractando de uirtutibus non fuerit distinctum de uirtutis habitu; & actus eius in uocabulis, quia caremus illis nominibus: tamen in hoc tractatu habemus nomina: & uirtuti quidem nomine habitum uirtutis significamus: peccati autem nomine actum ipsius uirtutis. propter quod author utrumque proponit in principio quaestionis, & in articulis distincte querit de eis. Atticus ergo esto quando de uitio, & quando de peccato est sermo.

Super quest. septuagesima prima articulu primum.

IN 1. artic. memor esto doctrine posteriori: scilicet de peccato, & per se secundo, etiam essentialiter; & uidere poteris, quod sicut homini conuenit primo rationale, & consequenter animal, ita uirtuti sua differentia constituitur. & consequenter commune predicatum essentialiter, scilicet esse bonitatem. Manda quoque memoria oppositionem & distinctionem horum trium, uirtutis, peccati, & malitia, ut possis intelligere sequentia.

Supra q. 68. ad 1. ad 2. & ueri. q. 14. rr. 6. & ad 2. uir. q. 1. art. 1. ad 1. & 5. & q. 2. art. 13. cor. 17.

CONSEQUENTER considerandum est de uitijs, & peccatis.

Circa que sex consideranda occurrunt. Primo quidem, de ipsis uitijs & peccatis secundum se. Secundo, de distinctione eorum. Tertio, de comparatione eorum ad inuicem. Quarto, de subiecto peccati. Quinto, de causa eius. Sexto, de effectu ipsius.

CIRCA primum queruntur sex.

¶ Primo, Vtrum uitium contrarietur uirtuti.

¶ Secundo, Vtrum uitium sit contra naturam.

¶ Tertio, Quid sit peius, utrum uitium, uel actus uitiosus.

¶ Quarto, Vtrum actus uitiosus possit esse simul cum uirtute.

¶ Quinto, Vtrum in omni peccato sit aliquis actus.

¶ Sexto, De diffinitione peccati, quam Aug. ponit 22. contra Paulum, Peccatum est dictum, uel factum, uel concupitum contra legem aeternam.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum uitium contrarietur uirtuti.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod uitium non contrarietur uirtuti. Vni enim non est contrarium, ut probatur in 10. Metaph. sed uirtuti contrariatur peccatum & malitia, non ergo contrariatur ei uitium, quia uitia di-

citur etiam si sit indebita dispositio membrorum corporaliu, & c. quatuor in que rerum.

¶ 2. Preter Virtus nominat quendam perfectionem potentie, sed uitium nihil nominat ad potentiam pertinet. ergo uitium non contrariatur uirtuti.

¶ 3. Preter Tullius dicit in 4. de Tusc. quod uirtutibus quod uirtus est quaedam sanitas animae: sanitati autem opponitur egritudo, uel morbus, magis quam uitium. ergo uirtuti non contrariatur uitium.

SECVNDO CONTRA est, quod dicit Aug. in li. de Perfectione iusticie, quod uitium est qualitas, secundum quam malus est animus: uirtus autem est qualitas, que facit bonum habentem, ut ex supradictis patet, ergo uitium contrariatur uirtuti.

RESPON. Dicendum, quod circa uirtutem duo possunt considerari: scilicet ipsam essentiam uirtutis, & id quod est uirtus. In essentia quidem uirtutis aliquid considerari potest directe, & aliquid ex consequenti. Directe quidem uirtus importat dispositionem quaedam alicuius conuenienter se habentis secundum modum suae naturae. Vnde Phil. dicit in 7. Phyl. quod uirtus est dispositio perfecta ad optimum, dico autem perfectam, quod est dispositum secundum naturam. ex consequenti autem sequitur, quod uirtus sit bonitas, & c. In hoc non consistit uirtus cuiusque rei bonitas, conuenienter se habet in modum suae naturae. Id autem quod uirtus ordinatur, est actus bonus, ut ex supradictis patet. Secundum hoc igitur tria inueniuntur opponi uirtuti, quorum unum est peccatum, quod opponitur sibi ex parte eius, ad quod uirtus ordinatur. Nam peccatum proprie nominatum inordinatum, sicut actus uirtutis est actus ordinatus, & debitus. Secundum autem quod ad rationem uirtutis conuenit, quod sit bonitas quaedam, opponitur uirtuti malitia, scilicet in id quod directe est de ratione uirtutis, opponitur uirtuti uitium. Vitium enim uirtuti cuiusque rei esse uidentur non sit disposita secundum quod conuenit suae naturae. Vnde Aug. dicit in 3. de lib. arb. Quod perfectio naturae deesse perpereris, id uoca uitium.

AD PRIMVM Dicendum, quod illa tria non contrariantur uirtuti secundum idem, sed peccatum uirtuti quidem contrariatur, secundum quod uirtuti est operatiua boni, malitia autem secundum quod est bonitas quaedam, uitium autem proprie secundum quod est uirtus.

AD SECUNDVM Dicendum, quod uirtus non solum importat perfectionem potentie, que est principium agendi: sed etiam importat debitam dispositionem eius, cuius est uirtus. & hoc idem, quia uirtus que operatur secundum quod actu est. Requiritur ergo quod aliquid sit in se bene dispositum, quod esse boni operatiuum, & secundum hoc uirtuti contrariatur.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Tullius dicit in 4. de Tusc. q. Morbi, & agrotationes partes similitudinis. In corporibus enim morbum appellat corruptionem, puta febrem, uel aliquid in modum agrotationem uero morbum cum inbecillitate, uitium autem, cum partes corporis inter se discordent. Et quamuis in corpore quandoque sit morbus sine agrotatione, puta, cum aliquis est interius male dispositus, non tamen exterius praepeditur a solis operationibus. In animo tamen, ut ipse dicit, haec debens inordinatum affectum, quod ex hoc inbecillitas reddatur ad debitas operationes exercendas, quae quaeque arbor ex suo fructu cognoscitur, id est, quanto ex opere, ut dicitur Matth. 12. sed uitium

ut Tull. ibidem dicit, est habitus, aut affectio animi A in tota uita inconstans, & a seipsa dissentiens. quod quidem inuenitur etiam absque morbo uel egritudine, utpote cum aliquis ex infirmitate, uel ex passionis peccat. unde in plus se habet uitium, quam aegrotatio uel morbus: sicut etiam uirtus in plus se habet, quam sanitas. nam sanitas etiam quaedam uirtus ponitur in 7. Physi. & ideo uirtuti conuenientius opponitur uitium, quam aegrotatio uel morbus.

ARTICVLVS III.

Utrum uitium sit contra naturam.

AD SECVNDVM sic procedit. B

A dicitur. Videtur, quod uitium non sit contra naturam. Vitium enim contrariatur uirtuti, ut * dicitur est: sed uirtutes non sunt in nobis a natura, sed causantur in nobis per infusionem, aut ab aetere uirtute, ut * dicitur est. ergo uitia non sunt contra naturam.

¶ 2. Præ. Ea quæ sunt contra naturam, non possunt a se fieri, sicut lapis nunquam a se uescit ferri sursum, ut dicitur in 2. * Eth. sed aliqui a se uesciunt ad uitia. ergo uitia non sunt contra naturam.

¶ 3. Præ. Nihil quod est contra naturam, inuenitur in habitibus illam naturam, ut in pluribus: sed uirtutes inueniuntur in hominibus ut in pluribus, quia sicut dicitur Matt. 7. Lata est uia, quæ ducit ad perditionem, & multi uadunt per eam. ergo uirtutes non est contra naturam.

¶ 4. Præ. Peccatum comparatur ad uitium, sicut actus ad habitum, ut ex supra dictis patet: sed peccatum diffinitur esse dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei, ut patet per * Aug. 22. contra Faustum; lex autem Dei est supra naturam. magis ergo dicendum est, quod uitium sit contra naturam.

RESPON. Dicendum, quod sicut * dicitur est, Vitium uirtuti contrariatur: uirtus autem uirtutis cuiusque rei consistit in hoc, quod sit bene disposita secundum conuenientiam suæ naturæ, ut * supra dictum est. unde oportet, quod in qualibet re uitium dicatur ex hoc, quod est disposita contra id quod conuenit suæ naturæ, unde & de hoc unaquæque res uituperatur. a uitio autem nomen uituperationis detractum creditur, ut * Aug. dicit in 3. Deliber. arbit.

Sed considerandum est, quod natura uniuscuiusque rei potissime est forma, in quam res specie sortitur. homo autem in specie constituitur per animam rationalem. & ideo id quod est contra ordinem rationis, proprie est contra naturam hominis, in quantum est homo. quod autem est secundum rationem, est secundum naturam hominis, in quantum est homo. Bonum autem hominis est secundum rationem esse, & malum hominis preter rationem esse, ut Dio. dicit 4. c. de Diu. no. Unde uirtus humana, quæ hominem facit bonum, & opus ipsius bonum reddit, in quantum est secundum naturam hominis, in quantum conuenit rationi, uitium autem in quantum est contra naturam hominis, in quantum est contra ordinem rationis.

& magis mouentia & ratione prompta delectationis, & ratione imminenti oppositi contritantis in promptu. Ratio autem boni post gratiam percipitur, & parum cognoscitur, & parum mouet tam ipsum quam oppositum malum, tam culpe quam poenæ, ut experimur. Ostendit autem hæc humana natura infelicitas ipsam non esse eiusdem naturæ cum aliis, quas uidemus, sed alioe ingredi rerum ordinem, parum tamen de illo participado.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uirtutes etiam non causentur a natura secundum suum esse perfectum, tamen inclinant ad id, quod est, secundum naturam, id est, secundum ordinem rationis. Dicit enim * Tull. in rhet. sua, quod uirtus est habitus in modum nature rationi consentaneus. & hoc modo uirtus dicitur esse secundum naturam, & per contrarium intelligitur, quod uitium sit contra naturam.

AD SECVNDVM dicendum, quod Phil. ibi loquitur de his quæ sunt contra naturam, secundum quod esse contra naturam, opponitur ei quod esse a natura, non autem secundum naturam quod esse contra naturam, opponitur ei quod esse esse secundum naturam eo modo quo uirtutes dicuntur esse secundum naturam, in quantum inclinant ad id quod natura conuenit.

AD TERTIVM dicendum, quod in homine est duplex natura, scilicet rationalis, & sensitua. Et quia per operationem sensus homo peruenit ad actus rationis, ideo plures sequuntur inclinationes nature sensitue, quam ordinem rationis. Plures enim sunt qui a se sequuntur principium rei, quam qui ad consummationem perueniunt. Ex hoc autem uitia & peccata in hominibus proueniunt, quod sequuntur inclinationem nature sensitua contra ordinem rationis.

AD QVARTVM dicendum, quod quicquid est contra rationem artificiali, est etiam contra naturam artis, quia artificiatum producitur. lex autem æterna comparatur ad ordinem rationis humanæ, sicut ars ad artificiatum, unde eiusdem rationis est, quod uitium & peccatum sit contra ordinem rationis humanæ, & quod sit contra legem æternam. Unde * Aug. dicit in tertio de Libro arbit. quod a Deo habent omnes nature, quod nature sunt, & in quantum sunt uitiosæ, in quantum ab eius, qua factæ sunt, arte discedunt.

ARTICVLVS IIII.

Utrum uitium sit peius quam actus uitiosus.

AD TERTIVM sic proceditur. A Videtur, quod uitium, id est, habitus malus, sit peius quam peccatum, id est, actus malus. Sicut enim bonum quod est diuturnius, est melius, ita malum quod est diuturnius, est peius: sed habitus uitiosus est diuturnior, quam actus uitiosus, qui statim transeunt. ergo habitus uitiosus est peior quam actus uitiosus.

¶ 2. Præ. Plura mala sunt magis

Super quest. septima gesimæ primæ articulum tertium.

In articulo tertio in responsione ad primum nota, quod peius, & quid per accidens in habitu & actum iuxta doctrinam in corpore articuli, ut scias discernere, cum de nobilitate habitus & actus est disceptatio. Propter quod responsio ad tertium & si solum loquat comparando actum & habitum

Ca. 4. par. 4. non multum remore a fi.

li. 2. de inuentione in fol. 4. ante filib.

D. 295. 839.

c. 15. in prin. tom. 1.

Sup. 2. cor. Et mal. q. 2. ar. 2. ad 9. & ar. 5. ad 8.